ΤΑ ΚΑΛΛΙΣΤΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΠΠΟΥΔΩΝ ΜΑΣ

Η ΜΙΣ ΕΛΛΑΣ ΤΟΥ... 1858

Ἕνας διαγωνισμὸς ὡραιότητος ποὺ τὸν ἐνήργησε ὁ «Ἀριστοφάνης». Οἱ στῖχοι τοῦ Σοφοκλέους Καρύδη. Ἡ ὡραῖες τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Σύρου, τῆς Χαλκίδος, τοῦ Ναυπλίου. Ἡ Καλαματιανὴ καὶ ἡ Ὑδραία. Σχόλια καὶ ἀκροστιχίδες. Ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς ἐποχῆς. Διαπόμπευσις τῶν κοριτσιῶν ποὺ ἔβαζαν κοκκινάδι. Ἡ ἐκλογὴ τῆς ὡραιοτέρας Ἑλληνίδος κ.τ.λ.

Ὁ Σοφοκλῆς Καρύδης, ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος σατυρικός, ποὺ τὸν ἐσκιαγραφήσαμε σὲ περασμένο φύλλο μας, ἐξέδιδε στὰ 1858 ἕνα περιοδικὸ μὲ τὸν ἀλλόκοτο τίτλο «Ὁ Ἀριστοφάνης καὶ ἡ Μαγνητιζομένη». Λοιπὸν ὁ Καρύδης ἐσκέφτηκε τότε νὰ ἐνεργήσῃ διαγωνισμὸ καλλονῆς, πρὸς ἀνάδειξιν τῆς ὡραιοτέρας Ἑλληνίδος, τῆς «Μὶς Ἑλλάς». ὅπως θὰ ἐλέγαμε σήμερα. Τὸ περιοδικό του δὲν εἶχε βέβαια στὴ διάθεσί του τὰ μέσα ποὺ διαθέτει ἡ σημερινὴ «Ἕνωσις τῶν Συνταχτῶν», καὶ κατ' ἀνάγκην ὁ διαγωνισμὸς περιωρίσθη στὶς πληροφορίες ποὺ τοῦ ἔδιδαν οἱ κατ' ἐπαρχίες φίλοι του, στιχουργοὶ οἱ περισσότεροι. Τοῦ ἔστελναν λοιπὸν ἀκροστιχίδες, μέσα στὶς ὁποῖες καθένας ἔκρυβε τὴν ὡραία τῆς προτιμήσεώς του. Στὸ φύλλο τῆς 15ης Ἰανουαρίου 1858 ἐδημοσιεύθησαν ἡ εἰκόνες «*Τῶν ὡραίων τῆς Χαλκίδος*», μὲ τὴν ἀκόλουθη ἐπεξήγησι : «*Κατά τινα ὅμοιον τρόπον θὰ φέρωμεν εἰς τὰς στήλας μας, εἰς τὰ ἑπόμενα φυλλάδια, καὶ τὰς ὡραίας τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Ναυπλίου, τῶν Πατρῶν, τῆς Σύρου καὶ ἐν γένει τῶν ἐπισημοτέρων πόλεων τῆς Πελοποννήσου, τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῶν νήσων*». Ἐδημοσιεύθη λοιπὸν πρώτη ἡ εἰκόνα τῆς ὡραιοτέρας, τῆς «μὶς Χαλκίδος» νὰ ποῦμε. Ὁ ξυλογράφος τῆς ἐποχῆς ἔκαμε σχετικῶς θαύματα. Ἡ μὶς Χαλκὶς φιγουράρει στὸ φύλλο τοῦ Καρύδη μ' ἕνα προσωπάκι ἀγγελικό, μὲ πλατὺ γραφικὸ καπέλλο μὲ πλατιὲς κορδέλλες πίσω, μὲ τὴν τουαλέττα τῆς ἐποχῆς καὶ τὸ ἀπαραίτητο... τ ο υ ρ ν ο ῦ ρ ι ! Τὸ ὄνομά της Φανή. Ἐπώνυμο δὲν σημειώνεται, γιατ' δὲν τὸ ἐπέτρεπαν τὰ αὐστηρὰ ἤθη τῆς ἐποχῆς. Ὁ ἀκροστιχογράφος δὲ τὴν ἐξυμνεῖ ἔτσι :

Ἐμπρός μου περῶσαν σὲ εἶδα τὸ πρῶ-
(τον
Καὶ σὲ ἠκολούθει χορεία Ἐρώτων·
Ἐγέλα ἡ φύσις, ἐγέλων οἱ λίθοι,
Ἐγέλα ἡ γῆ.
Σὲ εἶδα κι' ἠκούσθη στὰ νέα μου στήθη
Γλυκεία πληγή.
Τῆς Χάριτος εἶσαι πολὺ γλυκυτέρα·
Τῆς Μούσης μου εἶσαι πολὺ ἀνωτέρα·
Τὰ κάλλη σου εἶνε ἐκ τῶν οὐρανίων,
Καὶ πρωτοΦΑΝΗ,
Εἰς σὲ τῶν θελγήτρων δωρῶ τὸ βρα-
(βεῖον
Τὸ πρῶτο!...

Τὸ δεύτερο βραβεῖο ἐμορφιᾶς τὸ πῆρε τότε ἄλλη κόρη τῶν ὀχθῶν τοῦ Εὐρίπου, ἀκούουσα στὸ γλυκὺ ὄνομα Ἀ θ η ν ᾶ. Ὁ ποιητὴς ἔγραφε γι' αὐτήν :

Ἀπὸ τὰς Μούσας μίΑ σ' ἔχει θηλάσει
Κι' ἐκ τῶν τριῶν κτενίσει Θεῶν ἡ τρίτη·
Ὁ δ' Ἔρως τὸν καθρέπτΗν ἔχει ἁρπάσει
Ὃν εἶχε στὸ λουτρόΝ της ἡ Ἀφροδίτη
Καὶ στὸν φαιδρόν σου θάλαμον κρεμάσει !

* * *

Σὲ ἀκόλουθο φύλλο τοῦ «Ἀριστοφάνους» ἐδημοσιεύθη ἡ εἰκὼν τῆς «*Ὡραίας τῶν Ἀθηνῶν*» μὲ τὴν ἀκόλουθη σημείωσι :

«*Ὁ «Ἀριστοφάνης» ἐπεφόρτισε ἕνα ὡραῖον νέον, συνεργάτην του καὶ ἐργολάβον (ἤτοι ἐρωτόληπτον) νὰ ἐπισκεφθῇ ὅλας τὰς νέας τῶν Ἀθηνῶν καὶ νὰ μᾶς φέρῃ κατάλογον τῶν ὡραίων κορασίων. Ἀλλ' ὁ νέος, ἀντὶ καταλόγου καὶ ὀνομάτων, μᾶς ἔφερε τὴν εἰκόνα μιᾶς καὶ μόνον, ὡς ὡραίας, τὴν ὁποίαν βλέπετε σήμερον, καὶ συγχρόνως μᾶς εἶπεν ὅσα εἰς τὰς ἄλλας παρετήρησε προτερήματα ἢ ἐλαττώματα. Ὅτι δὲ πολλαὶ νεάνιδες θὰ πειραχθῶσιν ὡς ὡραιότεραι αὐτῆς, εἴμεθα πεπεισμένοι, καὶ διὰ τοῦτο δὲν θέλομεν λείψει νὰ ἐκθέσωμεν ἀκολούθως τὰ παράπονα μιᾶς ἑκάστης*».

Ἰδοὺ τώρα καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς χαριτωμένους στίχους τοῦ «ἐρωτολήπτου νέου», δηλ. τοῦ Σοφ. Καρύδη :

Τῆς Ἀθήνας τὰ κορίτσια ἐπεσκέφθην ἕνα - ἕνα,
Ὅλα εἶχαν κπελλίνα καὶ φουστάνια φουσκωμένα,
Καὶ καθένα ριζωμένην τὴν ἰδέα στὸ
(κεφάλι
Πὼς αὐτὴ εἶνε ὡραία εἰς τὸν κό-
(σμον κι' ὄχι ἄλλη.
Πλὴν ἀπ' ὅλας μία νέα
Μοῦ ἐφάνη ὡς ὡ ρ α ί α !
Εἶδα μιὰ μὲ μαῦρα μάτια καὶ καμαρωτὰ ὀφρύδια
Πλὴν ἡ νέα ἀγαποῦσε τοὺς χοροὺς καὶ τὰ παιγνίδια.
Εἶδα ἄλλην, ἡ ὁποία εἶχε στόμα δακτυλίδι,
Πλὴν... ἂς ὄψεται! τὸ λέγω... ἀγαποῦσε τὸ φτιασίδι!
Ἀπὸ ὅλας μία νέα
Μοῦ ἐφάνη ὡς ὡ ρ α ί α !
Εἶδα μίαν ἄλλη κι' εἶχε ἄσπρο πρόσωπο καὶ στῆθος,
Πλὴν στὸ στῆθος της ὑπῆρχον γραμματάκια ἕνα πλῆθος.
Μίαν ἄλλην ἡ ὁποία εἶχε σῶμα κυπαρίσσι
Ἀλλ' ἐκείνη ἀγαποῦσε τὸ φαγὶ καὶ τὸ κοιμῆσι.
Μία μόνον, μία νέα
Μοῦ ἐφάνη ὡς ὡ ρ α ί α !
Εἶδα μίαν περασμένην, ἀλλ' ἀκόμη νὰ κρατιέται,
Ἡ ὁποία ἀγαποῦσε νὰ κουνιέται, νὰ λυγιέται.
Ἄλλην μιὰ νὰ καμαρώνῃ, σὰν ἡ νύφη μὲ τὰ τέλια,
Καὶ συχνὰ καὶ δίχως λόγο νὰ τὴν παίρνωσι τὰ γέλια.
Ὥστε μόνον μία νέα
Μοῦ ἐφάνη ὡς ὡ ρ α ί α !
Εἶδα μίαν ἄλλην πάλιν ροδοκόκκινην σὰν μῆλο,
Ἀλλ' εἰς πᾶσαν ὁμιλίαν ἔστεκε ξερὴ σὰν ξύλο.
Ἄλλη μιὰ καλοφτιασμένη, ἀλλ' ἐγκέφαλον κουκοῦτσι,
Καὶ κοντὰ εἰς ὅλα τ' ἄλλα καὶ μιὰ
(γλῶσσα σὰν παποῦτσι.
Ὥστε μίαν ηὖρα νέαν
Μίαν μόνον ὡς ὡ ρ α ί α ν !
Εἶδα μίαν ἄλλην, ἥτις εἶχε κάλλος
(κι' εὐφυΐαν,
Ἀλλὰ κάτω μὲ τριάντα ἔκαμνε ἐργο-
(λαβίαν.
Μίαν ἄλλην, ἥτις ἦταν ζωηρή, πλὴν
(χωρὶς σκέψι,
Καὶ τὰ ἔφτιανε τὴ νύχτα μ' ἕνα νέον
(νὰ τὴν κλέψῃ.
Εἶδα τέλος μία νέα
Κι' ἦτον ἀληθῶς ὡ ρ α ί α !

Ἡ «*ἀληθῶς ὡραία*» ὠνομαζόταν Ἐλένη Π... Ὁ «Ἀριστοφάνης» μᾶς τὴν περιγράφει μὲ τὰ ζωηρότερα χρώματα. Ἦτο συνώνυμος τῆς ἀρχαίας Σπαρτιάτισσας, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας ἔγινε ὁ Τροϊκὸς πόλεμος, καὶ ἀνταξία στὴν μορφὴ καὶ στὸ ἀνάστημα. «*Σωστὸ φιγουρίνι!*» γράφει μ' ἐνθουσιασμό. Αὐτὴ εἶνε ἡ «μὶς Ἀθῆναι» τοῦ 1858, ἡ πρὸ 72 ἐτῶν πρόδρομος τῆς δίδος Ἀλίκης Διπλαράκου !...

* * *

Μετὰ ἕνα μῆνα ὁ Σοφ. Καρύδης ἔγραφε :

«*Ἀφοῦ ὁ κ. Ἀριστοφάνης ἐγύρισε ὅλον τὸ Ναύπλιον καὶ οὔτε εἰς τὰ παράθυρα, οὔτε εἰς τοὺς ἐξώστας, οὔτε εἰς τὸν περίπατον, οὔτε εἰς τὴν Μουσικὴν εἶδε ὡραίαν τινά, ἠναγκάσθη, διὰ νὰ εὕρῃ καμμίαν τοιαύτην, νὰ κρούσῃ τὰς θύρας τῶν περισσοτέρων οἰκιῶν, ὅπου μόλις ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ ἓξ νεάνιδας ἀληθῶς ὡ ρ α ί α ς , τῶν ὁποίων δίδομεν τὴν εἰκόνα, ὑποσχόμενοι διὰ τὰς λοιπάς, ἂν ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ὡραῖαι ὡς αὐταί, νὰ δημοσιεύσωμεν ἀκολούθως τὰ παράπονά των*».

Καὶ ἀκολουθοῦν οἱ περιπαικτικοὶ στῖχοι :

Τάκα, τάκα. — Τί ζητεῖτε ;
—Κατοικεῖ καμμιὰ ὡραία, ἐδῶ ὅπου κατοικεῖτε ;
—Πῶς ; Τὸ μάτι σας ἐμένα γιὰ ὡραίαν δὲν μὲ πιάνει,
Κύριε Ἀριστοφάνη ;
—Ὦ! μὲ συγχωρεῖς, δὲν εἶδα τὰ γλαρά σου μάτια, φίλη,
Τὴν εἰκόνα σου νὰ πάρω...
Μήπως εἶσαι ἡ Κλισάρω ;
Ἔμαθα γλυκὰ πὼς ἔχεις καὶ τὰ μά-
(τια καὶ τὰ χείλη,
Χάρισέ μου τ' ὄνομά σου.
—Τ' ὄνομά μου; Τί τὸ θέλεις; Μο-
(λαταῦτα χάρισμά σου,
κλπ. κλπ.

Ἀκολουθοῦν κατόπιν ἡ «*Ὡραία*

τῶν Καλαμῶν» καὶ ἡ *«Ὡραία τῆς Ὕδρας»* ἀντικρυστά. Φοροῦν τὸ τοπικό τους φόρεμα καὶ μιλοῦν στὸν ἀναγνώστη ὡς ἑξῆς :

Η ΚΑΛΑΜΑΤΙΑΝΗ.—*Ἐγὼ εἰμ' ὡραιότερη μὲ τὸ μακρὺ π α π ά ζ ι*
Ἐγώ, δὲν εἶνε ἔτσι ;
Η ΥΔΡΑΙΑ .— *Ἰδέτε ! σ' ἄλλην εἴδατε νὰ ἔχῃ τόσο νάζι,*
φορῶντας τὸ μ'π ο υ λ έ τ σ ι ;
Η ΚΑΛΑΜ. — *Μὲ τὶς μπιμπίλες τραχηλιὰ καὶ δύο μανικέτια*
φορῶ γιὰ στολισμούς μου.
Η ΥΔΡΑΙΑ. — *Ἐγὼ δὲν ἔχω σκεπαστὸ τὸ στῆθος μου μὲ τέτοια,*
Ἀλλ' ἔξω τοὺς μαστούς μου !
Η ΚΑΛΑΜ. — *Φορῶ μὲ χρυσογάϊτανο τὸ κοντογούνιόν μου*
Καὶ μὲ σαμοῦρι, ἰδέ το !
Η ΥΔΡΑΙΑ. — *Ἐψόφησε ὁ Σαμούρης μου, κι' ἐγὼ τὸ ἰδικόν μου*
Φορῶ ἡ δόλια σκέτο.
Η ΚΑΛΑΜ. — *Στρωτὸ τὸν καλαματιανὸ χορεύω καὶ σηκώνω*
Τὸ χέρι ὥς τὸ φέσι.
Η ΥΔΡΑΙΑ. — *Μὲ εἶδες στὸν καρσιλαμᾶ τὰ πόδια πῶς σταυρώνω*
Καὶ πῶς κρατῶ τὴ μέση ;
Η ΚΑΛΑΜ. — *Βάζω τὴν πούδρα λιγοστὴ καὶ μὲ πολὺ κικκίδι*
Τὰ φρύδια μου μαυρίζω.
Η ΥΔΡΑΙΑ. — *Ἐγὼ καίω γαρύφαλο καὶ μὲ πολὺ φτιασίδι*
τὸ πρόσωπό μου ἀσπρίζω !

* * *

Σὲ ἄλλο φύλλο φιγουράρουν *«Αἱ ὡραῖαι τῆς Σύρου»*, ἕνα γροῦπο ἀπὸ ἑπτὰ νησιώτικες καλλονές, μὲ τὴν ἀκόλουθη ἐπεξήγησι :

«Ἐνῷ προχθὲς ἐσκοπεύαμεν νὰ ζητήσωμεν ἐκ Σύρου πληροφορίας, περὶ τῶν ὡραίων τῆς νήσου, παρ' ἐλπίδα εὑρήκαμεν εἰς τὴν Φ α ρ έ τ ρ α ν μας (δηλ. εἰς τὸ γραμματοκιβώτιόν μας) ἑπτὰ ἐπιστολὰς ἑπτὰ κοριτσιῶν τοῦ νησιοῦ, τὰς ὁποίας ἐνομίσαμεν καλὸν νὰ μεταφέρωμεν εἰς στίχους καὶ δημοσιεύσωμεν. Πιθανὸν νὰ εἶνε καὶ πολλαὶ ἄλλαι ὡ ρ α ῖ α ι ἐν Σύρῳ, ἀλλ' ὅσαι ἐπρόλαβαν, ἐπροτιμήθησαν».

Ἰδοὺ τώρα τὰ γράμματα τῶν Συριανῶν:

Κύριε Ἀριστοφάνη !
Συγχωρήσατε μιὰ νέα εἰς τὴν τόλμην ποὺ (λαμβάνει.
Ὀνομάζομαι Π ι τ σ ο ύ ν α, ἡ γνωστὴ γα- (λανομάτα·
Μὲ τοὺς νέους ὅλους κάμνω ἔρωτα εἰς τὰ (γεμάτα.
Πλὴν στὰ κρῦα θέλω ὅλους τοὺς ἀφήσει, (ὡς κοκέτα,
Κι' ἐκ τῆς Χίου θὰ τοὺς στείλω τὰ τοῦ (γάμου μου κουφέτα.
Ἂν, ὡς ἔμαθον, θὰ γράψῃς γιὰ τῆς Σύ- (ρου μας τὰς νέας,
Βάλε με εἰς τὰς ὡ ρ α ί α ς !

Κύριε Ἀριστοφάνη !
Συγχωρήσατε μιὰ νέα εἰς τὴν τόλμην ποὺ λαμβάνει.
Ὀνομάζομαι Κ ο ν τ ο ύ λ α, πλὴν κοντὸν δὲν ἔχω σῶμα.
Μὲ συκοφαντοῦν! κανένας δὲν μ' ἐφίλησεν ἀκόμα.
Ἀνοιχτὰ τὰ φύλλα ἔχω πάντοτε τοῦ παραθύρου,
Καὶ μ' ἐργολαβεῖ ὁ νέος ὁ καλύτερος τῆς Σύρου.
Ἂν, ὡς ἤκουσα, θὰ γράψῃς γιὰ τῆς Σύρου μας τὰς νέας,
Βάλε με εἰς τὰς ὡ ρ α ί α ς !

Κύριε Ἀριστοφάνη !
Συγχωρήσατε μιὰ νέα εἰς τὴν τόλμην ποὺ λαμβάνει.
Ὀνομάζομαι Μαγκάνω· ὄνομ' ἄφησα καὶ φήμην
πρώτης ἐργολάβας, ὅταν στὰ Β α π ό ρ ι α ἐκαθήμην.
Πλὴν μὲ ἄφησεν Ἐ κ ε ῖ ν ο ς! καὶ γι' αὐτὸ φορῶ τὰ μαῦρα,
Εἰς τὰ στῆθη μου θανάτου κι' ἔρωτος ἐγκλείω λαύρα !
Ἂν, ὡς λέγουσι, θὰ γράψῃς γιὰ τῆς Σύρου μας τὰς νέας,
Βάλε με εἰς τὰς ὡ ρ α ί α ς !

Στὸν ἴδιο τόνο ἀκολουθοῦν τὰ γράμματα τῶν τεσσάρων ἄλλων κοριτσιῶν τῆς Σύρου. Καὶ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο συνεχίζεται ὁ διαγωνισμὸς μεταξὺ τῶν ἐπαρχιακῶν καλλονῶν τῆς μικρῆς τότε Ἑλλάδος. Φαίνεται ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὐτὴ διασκέδαζε ὑπερβολικὰ τοὺς παπποῦδες μας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, γιατὶ ἡ ξυλογραφίες καὶ οἱ στίχοι τοῦ «Ἀριστοφάνη» συνεχίζονται ὁλόκληρο τὸ χρόνο καὶ τελειώνουν μὲ τὴν ἀνάδειξι τῆς «Ὡραίας τῶν Ἀθηνῶν» ὡς τῆς ὡραιοτέρας ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Ἀπαράλλαχτα ὅπως συνέβη καὶ τώρα μὲ τὰ Καλλιστεῖα τῆς «Ἑνώσεως τῶν Συνταχτῶν» ! Μιὰ παραπάνω ἀπόδειξις ὅτι οἱ αἰῶνες ἀντιγράφουν ἀλλήλους...

Ο ΠΑΛΑΙΟΣ

ΣΟΦΑ ΛΟΓΙΑ

Τρία πράγματα ἔχουν ἀξία σὲ ὡρισμένες μόνο περιστάσεις. Τὸ νὰ βοηθᾶς τοὺς φτωχοὺς ὅταν πεινοῦν, τὸ νὰ λὲς τὴν ἀλήθεια ὅταν εἶσαι ὀργισμένος καὶ τὸ νὰ συγχωρῆς ὅταν εἶσαι δυνατώτερος ἀπὸ τὸν ἐχθρό σου.

Σοῦ-Κίγκ

Τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ δὲν μποροῦν ποτὲ νὰ κάθονται ἥσυχα.

Κία-Ἴ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΠΟΙΪΑ ΤΟΥ 1913

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ἡ πρῶτες νῖκες. Ἡ ἐπιθυμία τοῦ βασιλέως. Πῶς ἐδιόρθωσε τὴ διαταγὴ ἑνὸς ἐπιτελοῦς. Μὲ τὰ νύχια στὸ λαιμό !... Ἡ γυναῖκες τῆς Μακεδονίας καὶ τὸ μῖσος τους κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Μιὰ ἡρωϊκὴ ἐξόρμησις. Ὁ ἡρωϊκὸς θάνατος τοῦ ταγματάρχου Χατζοπούλου κτ.λ.

Ὅταν ἀνηγγέλθησαν τὰ πρῶτα ἐπιτυχῆ ἀποτελέσματα τῶν μαχῶν μὲ τοὺς Βουλγάρους, ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, ὁ ὁποῖος παρακολουθοῦσε τὸ στρατό μας μαζὺ μὲ τὸ Ἐπιτελεῖο, εἶπε:

— Ἐκεῖνο ποὺ θέλω κυρίως ἐγὼ εἶνε ἡ καταδίωξις, ἡ καταδίωξις !... Οἱ στρατιῶται μας πρέπει νὰ πάρουν ἀπὸ πίσω τοὺς ἐχθροὺς καὶ νὰ μὴν τοὺς ἀφήσουν νὰ σταθοῦν πουθενά...

Τότε κάποιος ἀξιωματικὸς τοῦ Ἐπιτελείου, θέλοντας νὰ συμμορφωθῆ πρὸς τὴν ἐπιθυμία τοῦ βασιλέως, ἐσύνταξε τὴν ἀκόλουθη διαταγὴ γιὰ νὰ τὴ στείλη στὴν ταξιαρχία τοῦ ἱππικοῦ μας:

«Καταδιώξατε συντόνως φεύγοντα ἐχθρόν».

Ὁ Κωνσταντῖνος ὅμως ἐδιάβασε τὴ διαταγὴ καὶ δὲν ἔμεινε εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸ ὕφος της. Γι' αὐτὸ ἐπῆρε στὰ χέρια του τὴν πένα καὶ ἔγραψε τὰ ἑξῆς:

«Καταδιώξατε ἀμέσως, συντόνως καὶ ἀγρίως φεύγοντα ἐχθρόν!».

* * *

Στὸ Α' Στρατιωτικὸ Νοσοκομεῖο τῶν Ἀθηνῶν, μεταξὺ τῶν ἄλλων τραυματιῶν, νοσηλευόταν καὶ κάποιος στρατιώτης μας, τοῦ ὁποίου τὸ πρόσωπο ἦταν ὁλόκληρο πρισμένο καὶ κατάμαυρο.

— Καθὼς ἐπολεμούσαμε, διηγήθηκε ὁ πληγωμένος, ἦρθε καταπάνω μου ἕνας Βούλγαρος... Καὶ πρὶν ἀκόμα προφτάσω νὰ φυλαχτῶ, μ' ἔπιασε ἀπ' τὸ λαιμὸ καὶ μοῦ ἔχωσε μέσα στὶς σάρκες τὰ νύχια του! Εὐτυχῶς, τὴ στιγμὴ ποὺ κόντευε νὰ μὲ πνίξη, ἔφτασε ἕνας εὔζωνος σύντροφός μου, ὁ ὁποῖος ξεμπέρδεψε μὲ τὴ λόγχη του τὸν ἀγριάνθρωπο αὐτόν. Κι' ἔτσι σώθηκα. Μοῦ μεῖναν μονάχα αὐτὰ τὰ σημάδια, ἀλλὰ σὲ λίγον καιρὸ πιστεύω νὰ ἐξαλειφθοῦν. Δοξασμένος ἂς εἶνε ὁ Θεὸς ποὺ μὲ γλύτωσε ἔτσι ἀνεπάντεχα ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ ἀνήμερου θηριοῦ...

Καὶ ὁ ἁπλοϊκὸς τραυματίας ἐσταυροκοπιόταν μὲ εὐλάβεια.

* * *

Τὸ μῖσος τῶν χωρικῶν τῆς Μακεδονίας κατὰ τῶν ἀγρίων κατακτητῶν των ἦταν τόσο μεγάλο, ὥστε καὶ αὐτὲς ἡ γυναῖκες ἀκόμη δὲν ἔμειναν ἀμέτοχες κατὰ τὸ διάστημα τοῦ Ἑλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου.

Σὲ κάποια μάχη μερικὲς Ἑλληνίδες ζωστῆκαν τὶς μπαλάσκες τῶν σκοτωμένων καὶ κρατῶντας στὰ χέρια τους τὰ ὅπλα τους ἄρχισαν νὰ κυνηγοῦν τοὺς πανικοβλήτους Βουλγάρους, ὅμοιες μὲ τὶς θρυλικὲς Σουλιώτισσες, ποὺ κατεδίωκαν τὸ στρατὸ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Κάποια μάλιστα ἀπὸ τὶς ἡρωΐδες αὐτὲς ἐσκοτώθηκε ἀπὸ ἕνα Βούλγαρο τὴ στιγμὴ ἀκριβῶς ποὺ προσπαθοῦσε νὰ τὸν τρυπήση ἀπὸ κοντὰ μὲ τὴ λόγχη της...

* * *

Σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς μάχες ἐκεῖνες, ποὺ λόγῳ τῆς ἀγριότητος καὶ τῆς φρίκης των παραμένουν ἀνεξάλειπτες στὴ μνήμη τοῦ ἀνθρώπου, οἱ στρατιῶτες μας, κατακόκκινοι ἀπὸ τὴν ὀργὴ καὶ πελιδνοὶ ἀπὸ τὸ μῖσος, ἔμοιαζαν μὲ τὰ ἀκράτητα ἐκεῖνα ἄλογα, ποὺ δαγκώνουν ἀφρίζοντας τὰ χαλινάρια τους καὶ ἀνυπομονοῦν νὰ τρέξουν ἐμπρός. Ὅταν τέλος ἐδόθηκε τὸ σύνθημα τῆς ἐξορμήσεως, μεθυσμένοι ἀπὸ τὴ βοὴ τῶν κανονιῶν καὶ ζαλισμένοι ἀπὸ τὴ μυρωδιὰ τοῦ μπαρουτιοῦ, ἐχύμηξαν ἀκατάσχετοι ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ.

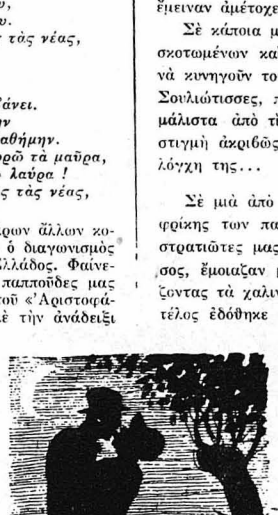

Στὴν ἡρωϊκὴ αὐτὴ ἐξόρμησι, μαζὺ μὲ πολλοὺς ἄλλους, σκοτώθηκε κι' ὁ ταγματάρχης Χατζόπουλος, ὁ ὁποῖος τρυπήθηκε πέρα γιὰ πέρα ἀπὸ μιὰ Βουλγαρικὴ λόγχη.

Μόλις ἐπληγώθηκε, ἔβγαλε ἕνα πονεμένο «Ἄχ» κι' ἔγειρε πρὸς τὸ ἀριστερό του πλευρὸ μέχρις ὅτου ἄγγιξε μὲ τὴν παλάμη τὸ χῶμα.

Ἔμεινε λίγα δευτερόλεπτα σ' αὐτὴ τὴ στάσι, κρατῶντας ἀκόμα τὸ ξίφος ἀνιψωμένο στὸ χέρι του, σὰν νἄθελε νὰ δώση θάρρος στοὺς ἄνδρες του, κι' ἔπειτα σωριάστηκε βαρὺς καταγῆς, κρύβοντας τὸ πρόσωπό του στὶς παλάμες...